

ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

Стоцька Н. О.,

*2 курс магістратури юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Поняття господарського об'єднання в Україні є предметом наукових дискусій та не є визначеним остаточно ні в доктрині права, ні у вітчизняному законодавстві.

За чинним законодавством об'єднанням підприємств є господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань [1]. Господарське об'єднання як юридична категорія є являє собою об'єднання підприємств, утворене за їх ініціативою, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність.

З юридичної точки зору поняття “об'єднання підприємств” та “господарське об'єднання” потребують не лише визначення, але і порівняння. Ці терміни за своїм змістом, на перший погляд, можуть здатися синонімами, але на нашу думку, мають різне значення.

Як було зазначено вище, поняття “об'єднання підприємств” та “господарське об'єднання” в ГК України трактуються по-різному. Як зазначає І.М. Кравець, назва глави 12 ГК України не відповідає її змісту, тобто не відображає правовідносини, які врегульовує вказана глава. Відповідно до ч.2 ст. 55 ГК України суб'єктами господарювання є господарські організації, громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [3, с.213]

Проте право на створення об'єднань відповідно до чинного законодавства повинні мати не лише підприємства, а й інші суб'єкти господарювання, перераховані у п.1 ч.2 ст. 55 ГК України, тобто, назва глави “об'єднання підприємств” є не повною. Тому слід вищезазначену главу ГК України, як вказує І.М. Кравець, назвати “Господарські об'єднання”.

Цієї ж позиції притримується і В.О. Джуринський, вказуючи на те, що визначення поняття об'єднання підприємств в ГК є надто вузьким і не розкриває всієї суті об'єднань суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим визнає за доцільне позначати терміном “господарське об'єднання” в ГК України та в інших законах, а також в теорії господарського права та в господарській практиці будь-яке об'єднання суб'єктів господарювання, а не лише об'єднання підприємств, оскільки останнє є лише одним із видів суб'єктів господарювання.

У зв'язку з цим пропонується надати фізичним особам-підприємцям право утворювати господарські об'єднання (у тому числі спільно з підприємствами та іншими суб'єктами господарювання) або вступати у створені господарські об'єднання [2, с. 8]. Власне, якщо ми говоримо про об'єднання саме суб'єктів господарювання називаючи їх господарськими об'єднаннями, то включати в це поняття лише підприємства є неправильним.

Досить схожою є позиція Ю.М. Юркевича, який пропонує визначити господарське об'єднання як організаційно-правову форму юридичної особи, утвореної на невизначений строк або тимчасово двома або більше суб'єктами господарювання (учасниками) з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для виконання спільних економічних та соціальних завдань [6, с. 141].

Слід навести думку І. С. Шиткіної, яка зазначає, що незважаючи на те, що індивідуальні підприємці менш схильні до кооперування та інтеграції, їх правовий статус не виключає можливості їх участі в різних об'єднаннях, хоч об'єднуються вони, як правило, у прості товариства [5]. Вона ж, даючи визначення підприємницького об'єднання вказує на наступне: “підприємницьким об'єднанням є сукупність економічно взаємопов'язаних суб'єктів, які не володіють статусом юридичної особи, спільно беруть

участь у здійсненні підприємницької діяльності; об'єднання може бути створене як на добровільній основі, так і внаслідок економічного контролю одного учасника над іншими". Тут слід зауважити, що об'єднання підприємств в Російській Федерації не мають статусу юридичної особи.

Така позиція безумовно не може сприйматись як абсолют, так як вона породжує багато запитань. Зокрема, з цю позицію уточнює О.В. Старцев, який зазначає, що можливість здійснення громадянином підприємницької діяльності через приватне підприємство, що ним створюється, означає нездійснення громадянином підприємницької діяльності у вузькому(безпосередньому) значенні, адже в разі створення приватного підприємства саме останнє, а не його засновник, буде її здійснювати, а реалізацію, у широкому значенні, громадянином свого конституційного права на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, хоча при цьому він безпосередньо такою діяльністю не займається; громадянин-підприємець є самодостатнім суб'єктом і не потребує для здійснення діяльності додаткових організаційно-правових форм [4]. Він зауважує, що можливість створення такого об'єднання за участі фізичних осіб-підприємців по суті буде проявом права на підприємницьку діяльність. Такий суб'єкт підприємництва як фізична особа-підприємець здійснює таке право через відповідне об'єднання і відповідно реалізує своє право вже через таке об'єднання, яке вже в послідуючому виступає суб'єктом господарювання.

Враховуючи все вищенаведене слід, на нашу думку, визначити господарське об'єднання як об'єднання суб'єктів господарювання, які утворені за їх власною ініціативою, на добровільних засадах, для досягнення цілей ефективного здійснення господарської діяльності. Визначаючи господарські об'єднання все ж пропонується мати на увазі об'єднання будь-яких суб'єктів господарювання. Таким чином критикується визначення господарського об'єднання, дане в ГК, та пропонується замінити визначення такого об'єднання, а також перейменувати главу, назвавши її "Господарські об'єднання" та структурувати вже в залежності від виду суб'єкта господарювання, які об'єднались.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // ВВР. – 2003. - № 18, 19 – 20, 21 – 22. – Ст. 144.

2. Джуринський В.О. Правове становище господарських об'єднань в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04.- НДІ приватного права і підприємництва Академії правових наук України. - Київ, 2009. – 20 с.

3. Кравець І.М. Проблеми вдосконалення правового становища господарських об'єднань в Україні // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XII регіональної наук.-практ. конф., 9-10 лютого 2006 р. –2006. – С. 213 – 215

4. Старцев О.В. Підприємницьке право. – 2006. [Електронний ресурс] / Режим доступу:
<http://library.biz.ua/10/index.html>

5. Шиткина И.С. Правовое регулирование организации и деятельности холдинга как формы предпринимательского объединения: автореф. дис. ... докт. юр. наук : 12.00.03. - М, 2006. [Електронний ресурс] / Режим доступу:

<http://www.dissercat.com/content/pravovoe-regulirovanie-organizatsii-i-deyatelnosti-kholdinga-kak-formy-predprinimatelskogo-o>

6. Юркевич Ю. М. Господарські об'єднання: поняття, види та організаційно-правові форми// Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2011. – Випуск 2. – С. 139 – 147

Науковий керівник: Кравець Ірина Мирославівна к.ю.н., ас. кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.